

Modificări ale structurii locurilor de muncă în Europa în timpul Marii Recesiuni

Rezumat

Introducere

Europa, împreună cu cea mai mare parte a lumii dezvoltate, continuă să se confrunte cu consecințele Marii Recesiuni din 2008–2009. Repercusiunile au fost deosebit de grave pe piața muncii. În al doilea trimestru al anului 2010 existau cu cinci milioane mai puține persoane încadrate în muncă remunerată în UE27 comparativ cu al doilea trimestru al anului 2008. Acest raport descrie impactul recesiunii asupra structurii ocupării forței de muncă în ceea ce privește profesiile și sectoarele în UE27, atât la nivel global, cât și la nivel național. Descrierea se face dintr-o perspectivă cantitativă (identificând modificările în ceea ce privește nivelurile ocupării forței de muncă) și dintr-o perspectivă calitativă (arătând modul în care modificările nivelurilor ocupării forței de muncă au fost distribuite de-a lungul spectrului salarial). Acesta este primul raport publicat în cadrul Observatorului European al Locurilor de Muncă al Eurofound. Un raport de monitorizare din ultima parte a anului 2011 va continua analiza până la jumătatea anului 2011, perioadă în care piața muncii va deveni (se speră) mai bine ancorată.

Contextul politicilor

Strategia Europa 2020 a UE pentru creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii include un angajament pentru promovarea unor niveluri înalte de ocupare a forței de muncă și productivitate. Aceasta implică un nou accent pe obiectivele anterioare ale Strategiei de la Lisabona privind „locurile de muncă mai multe și mai bune”. Sunt necesare mai multe locuri de muncă pentru remedierea creșterii acute a șomajului care a însoțit criza financiară. Creșterea ocupării forței de muncă este, de asemenea, necesară, dacă Europa dorește să înregistreze progrese către obiectivul reprezentat de rata ocupării forței de muncă de 75% până în 2020, pentru persoanele cu vârste între 20 și 64 de ani. (În 2010, rata ocupării forței de muncă în cadrul acestui grup era de 68,6%). În plus, locuri de muncă de mai bună calitate (în termeni de formare, conținut de cunoștințe și condiții de încadrare în muncă) sunt necesare dacă se dorește ca Europa să își îmbunătățească nivelurile de productivitate – aspectul esențial pentru confruntarea cu provocările în materie de

concrență ale unei lumi multipolare – și, astfel, să își mențină și să își îmbunătățească condițiile de viață.

Privind înapoi, Europa s-a bucurat de ceea ce s-ar putea numi un miracol al locurilor de muncă începând cu partea a doua a anilor 1990 până la începutul recesiunii în 2008. Peste 20 de milioane de noi locuri de muncă au fost create în puțin peste un deceniu: această cifră este mai mare atât în termeni absoluți, cât și în termeni relativi față de locurile de muncă create în SUA. Deși obiectivele privind ocuparea forței de muncă ale Strategiei de la Lisabona nu au fost atinse, s-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește creșterea nivelurilor ocupării forței de muncă și combaterea șomajului. Pe de altă parte, preocupări similare cu cele exprimate în SUA au fost ridicate cu privire la calitatea locurilor de muncă create. Percepția a fost că numeroase locuri de muncă noi erau slab remunerate și că nu au fost create suficiente locuri de muncă în activități bazate mai mult pe cunoștințe și cu potențial de creștere a productivității. A fost creșterea locurilor de muncă realizată în detrimentul calității locurilor de muncă?

În lucrările sale anterioare, Eurofound a aplicat o metodă de analiză simplă – dezvoltată pentru prima dată de Joseph Stiglitz – pentru a oferi un răspuns solid din punct de vedere empiric la această întrebare. Prin defalcarea ocupării forței de muncă pe „locuri de muncă individuale” (înțelese ca ocupație specifică într-un sector specific – de exemplu, o asistentă medicală în sectorul sănătății sau un vânzător în sectorul comerțului cu amănuntul) – și prin clasificarea locurilor de muncă în termeni de raport salariu-ore de muncă (ca exponent al calității locului de muncă), se poate observa dacă creșterea sau scăderea locurilor de muncă s-a concentrat în zona locurilor de muncă remunerate la un nivel „ridicat”, „mediu” sau „scăzut”. Această analiză a vizat evoluțiile de pe piața muncii din 23 de state membre între 1995 și 2006.

- Principala concluzie a Eurofound a fost că creșterea ocupării forței de muncă s-a înclinat către locurile de muncă relativ mai bine plătite.

- Eurofound a constatat, de asemenea, că creșterea ocupării forței de muncă a fost cel mai puțin intensă în partea mediană a spectrului salarial, aceasta având legătură cu declinul pe termen lung al ocupării forței de muncă în sectorul producției. Creșterea în ceea ce privește locurile de muncă având nivelul cel mai scăzut de remunerare a fost ușor mai ridicată.
- Deși tiparele au variat la nivel național, datele agregate la nivelul UE au oferit un oarecare sprijin pentru tiparele „mediei diminuate” identificate anterior pe piețele muncii din SUA și Regatul Unit.

Principalele constatări

Prezentul raport – *Shifts in the job structure in Europe during the Great Recession* (Modificări ale structurii locurilor de muncă în timpul Marii Recesiuni) – utilizează datele Sondajului european privind forța de muncă pentru a analiza dacă tiparul schimbării ocupării forței de muncă asimetric polarizate, identificat în lucrările anterioare ale Eurofound, a persistat pe parcursul unei perioade de intensă scădere a locurilor de muncă (între al doilea trimestru al anului 2008 și al doilea trimestru al anului 2010).

- Deși în mod evident diferit în ceea ce privește rezultatele ocupării forței de muncă, a existat un tipar similar celui al deceniului trecut în ceea ce privește modificările ocupării forței de muncă de-a lungul structurii salariilor la nivelul global al UE. Recesiunea pare să fi accelerat tendințele anterioare.
- Pierderile acute de locuri de muncă remunerate la nivel mediu și scăzut, în special în domeniul construcțiilor și producției, au accentuat polarizarea structurii ocupării forței de muncă.
- Chiar și într-o perioadă de pierdere masivă a locurilor de muncă, ocuparea forței de muncă a continuat să crească în ceea ce privește locurile de muncă cel mai bine plătite. La fel ca în deceniul precedent, creșterea locurilor de muncă în cincimea superioară a scării salariale (primele 20 de procente din spectrul salarial) s-a datorat în primul rând unei creșteri a locurilor de muncă în așa-numitul sector al „serviciilor bazate pe cunoaștere” (SBC). Acesta include atât serviciile publice (în special în domeniul educației și sănătății), cât și serviciile private (serviciile comerciale). În timpul recesiunii, ponderea relativă a serviciilor publice în creșterea locurilor de muncă în cincimea superioară a crescut.
- La nivelul statelor membre, au fost observate trei tipare principale ale modificărilor în privința ocupării forței de muncă în timpul recesiunii: tendința ascendentă (creșterea locurilor de muncă înclinându-se către partea superioară a distribuției salariale), polarizarea (creșterea ocupării forței de muncă la capătul inferior și la cel superior al spectrului salarial, dar diminuarea acestuia în secțiunea mediană) și tendința descendentă (desființarea locurilor de muncă

având un nivel mai ridicat în ceea ce privește locurile de muncă mai bine plătite, în timp ce ocuparea forței de muncă la un nivel mai scăzut de remunerare fie a crescut, fie a suferit doar un declin minor).

- Situația femeilor a fost mai bună pe piața forței de muncă în comparație cu cea a bărbaților în timpul recesiunii, atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ. În timpul crizei, s-au pierdut patru locuri de muncă în rândul bărbaților la fiecare loc de muncă pierdut în rândul femeilor. Puținele surse ale creșterii ocupării forței de muncă – în general de bună calitate – au fost reprezentate de locurile de muncă ocupate în mod predominant de femei în sectorul asistenței medicale și educației.
- Nivelurile de ocupare a forței de muncă în rândul lucrătorilor în vârstă au rămas surprinzător de ridicate în timpul crizei; totuși, nivelul ocupării forței de muncă în rândul lucrătorilor din principalul grup de vârstă activă (persoanele cu vârste între 30 și 49 de ani) și – în special – în rândul lucrătorilor tineri a fost grav afectat. În timpul recesiunii, a existat o creștere semnificativă a ocupării forței de muncă în rândul persoanelor cu vârste între 50 și 64 de ani – 1,7 milioane de noi locuri de muncă. Această creștere a ocupării forței de muncă a avut loc de-a lungul spectrului salarial, dar s-a înclinat către locurile de muncă cel mai bine plătite. În cazul lucrătorilor mai tineri (persoanele cu vârste sub 30 de ani), s-au pierdut locuri de muncă de-a lungul întregului spectru salarial.
- Imaginea situației ocupării forței de muncă nu a fost una clară. Au existat pierderi semnificative în ceea ce privește locurile de muncă temporare în prima fază a recesiunii; totuși, cea mai mare parte a creșterii ocupării forței de muncă din 2009 și ulterior a avut loc în legătură cu locurile de muncă temporare, deși tendința de creștere în acest sens s-a înregistrat în legătură cu locurile de muncă remunerate la un nivel mai scăzut. Munca pe bază de fracțiune de normă s-a extins de-a lungul spectrului salarial, câștigurile fiind distribuite mai mult sau mai puțin egal între femei și bărbați. Noi locuri de muncă pe bază de fracțiune de normă destinate bărbaților au fost create în principal în ceea ce privește locurile de muncă remunerate la nivel scăzut în agricultura și în sectorul alimentelor și băuturilor, în timp ce peste două treimi din creșterea ocupării forței de muncă cu fracțiune de normă în rândul femeilor a avut loc în legătură cu locurile de muncă remunerate la un nivel ridicat – în educație, sănătate și servicii profesionale.

Informații suplimentare

Pentru o analiză mai detaliată, consultați raportul integral *Shifts in the job structure in Europe during the Great Recession* (Modificări ale structurii locurilor de muncă în Europa în timpul Marii Recesiuni), disponibil la adresa www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1141.htm

John Hurley, funcționar cercetare
joh@eurofound.europa.eu